

Ghid practic:

Accesarea informației de interes public

2024

Centrul de Politici și Reforme din Moldova (CPR Moldova) este o organizație non-partizan și non-profit cu misiunea de a promova accesul la informație și participarea publică, drepturile omului și statul de drept. Pentru îndeplinirea acestei misiuni, propunem îmbunătățiri legislative, lucrăm cot la cot cu funcționarii publici și instituțiile în vederea transparentizării și digitalizării activității lor și lucrăm cu cetățenii pentru a le îmbunătăți abilitățile și competențele pentru a se implica în procesele de luare a deciziilor.

Viziunea noastră: o societate fără corupție, cu o guvernare democratică, transparentă și cetățeni/e implicați/te. Pentru o democrație funcțională, cetățenii trebuie să-și poată exercita dreptul la acces la informație.

**centrul de —
— politici și
- reforme —**

Ghidul a fost elaborat de Centrul de Politici și Reforme și actualizat în cadrul proiectului „EU4Accountability” cu suportul financiar al Uniunii Europene. Conținutul publicației aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene.

CUPRINS

Introducere	4
De ce avem nevoie de acces la informație?	5
Cine poate solicita informația?	6
Ce informație putem solicita și ce spune legea?	7
Cum solicităm informația?	10
Cât timp vom aștepta răspunsul la o solicitare?	15
Ce facem dacă nu primim răspuns?	20

INTRODUCERE

Accesul la informații este un pilon de bază al unui sistem democratic. Țările care înregistrează cele mai înalte nivele de democrație, libertate și guvernanță, de regulă, sunt și țările cu cele mai transparente instituții publice. Deschiderea statului înseamnă o încredere mai mare a cetățenilor în autorități și cetățeni mai implicați în procesele de luare a deciziilor. Un stat care are ceva de ascuns de la cetățeni, nu este unul democratic. Informația deținută de autorități este produsă din banii publici și, respectiv, trebuie să fie publică.

Centrul de Politici și Reforme implementează de șase ani inițiative și proiecte menite să sporească accesul la informația de interes public și să faciliteze transparența autorităților și instituțiilor publice. Am elaborat articole, cercetări, recomandări, am organizat dezbateri și sesiuni de dialog de politici, iar când a fost nevoie, am mers și în judecată pentru a apăra dreptul la informație. În 2023, am facilitat participarea organizațiilor societății civile în procesul de elaborare și consultare a noii legi privind accesul la informațiile de interes public și am participat în grupul de lucru din Parlament pentru definitivarea proiectului de lege. Unele recomandări ale noastre, de exemplu, introducerea unui articol despre principiile accesului la informației sau publicarea informațiilor în formate deschise, au fost acceptate în redacția finală a legii. După intrarea în vigoare a legii, am elaborat un modul de instruire pentru autoritățile publice și am instruit peste 100 de funcționari la nivel central și local.

Am rezumat experiența noastră în acest scurt ghid practic privind accesarea informației de interes public, bazat pe prevederile Legii nr. 148 privind accesul la informațiile de interes public, unde explicăm, pe pași și prin exemple, cum să obținem de la autorități informația de care avem nevoie și ce să facem în caz că suntem refuzați.

Vă îndemnăm să vă cunoașteți și exercitați drepturile! Solicitați accesul la informații de interes public și implicați-vă în procesele decizionale. Astfel, putem construi statul democratic pe care ni-l dorim cu toții, în care cetățenii cunosc cu ce se ocupă autoritățile, iar autoritățile sunt responsabile față de ei.

Dacă apar întrebări sau neclarități în interacțiunea cu autoritățile, vă încurajăm să ne scrieți pe **cpr.moldova@gmail.com**.

De ce avem nevoie de acces la informațiile de interes public?

Lipsa informației publice înseamnă că oamenii nu pot urmări modul în care sunt implementate politicile, cum sunt cheltuiți banii publici, nu cunosc care sunt serviciile publice disponibile și nu pot participa activ la procesele de luare a deciziilor. Pentru ca cetățenii să se poată implica în viața publică și socială, aceștia trebuie să aibă acces la informațiile produse, prelucrate și sistematizate de autorități. Doar așa oamenii pot da o notă aleșilor și pot să-i taxeze eventual la alegeri. De asemenea, avem nevoie de informația deținută de autorități și în activitățile de zi cu zi, prin care ne exercităm drepturile și libertățile noastre. Vrem să vedem cât de poluat este aerul acolo unde trăim sau, de ce nu, câți bani au fost cheltuiți pentru un eveniment de inaugurare a unei parcări făcute de primărie.

Presa de investigație are nevoie de informație pentru a monitoriza autoritățile și a produce materiale de investigație. **ONG-urile și societatea civilă** trebuie să dezvolte recomandări și monitorizări bazate pe date și informație veridică. **Mediul de afaceri** are nevoie de un acces egal la informație pentru a lua decizii informate și a nu fi dezavantajați în fața concurenților mai „informați”. Ceilalți au nevoie de toate cele enumerate mai sus, dar pe lângă asta, pot solicita și informație despre activitățile ce țin de viața și interesele lor, ale familiilor și comunităților lor. De exemplu, cum sunt cheltuiți banii publici pentru instalarea tomberoanelor din curțile unde trăiesc, când va fi reparat un trotuar sau care sunt planurile autorităților privind iluminarea stradală din localitate.

Dar avantajele unui regim de transparență a informațiilor de interes public nu se opresc aici. **Statul și societatea** au de câștigat atunci când avem autorități responsabile și transparente, mai puțin predispuse să recurgă la corupție și cetățeni informați care participă în dezbateri asupra principalelor probleme de interes public. Dacă este asigurat accesul liber la informațiile deținute de stat, crește încrederea societății în actul de guvernare și procesele democratice.

Nu în ultimul rând, au de câștigat și furnizorii de informații (adică autoritățile publice și instituțiile și organizațiile vizate de dreptul la informație). Asigurând publicarea și eliberarea la cerere a informațiilor, autoritățile și instituțiile publice mențin comunicarea constantă cu cetățenii și le înțeleg problemele și prioritățile și, totodată, își îmbunătățesc propriile procese de gestionare a informațiilor.

Accesul la informație este un drept fundamental al omului

Dreptul accesului la informația de interes public este o parte componentă a dreptului la libertatea exprimării, stipulat în Articolul 19 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 de septembrie 1948:

„Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.”

Republica Moldova este parte la Convenția Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale, cunoscută și drept Convenția de la Tromsø, care prevede principalele standarde privind accesul la informațiile oficiale.

Și articolul 34 din Constituția Republicii Moldova consolidează acest deziderat:

„Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.”

Cine poate solicita informația?

Informația de interes public poate fi solicitată de oricine:
persoane fizice, ONG-uri sau companii private.

Nu doar cetățenii au acest drept. Străinii și apatrizii, chiar și cei care nu trăiesc în Moldova, sunt și ei protejați în dreptul lor de a accesa informații oficiale, iar autoritățile sunt obligate să le furnizeze, de exemplu, jurnaliștilor străini sau persoanelor refugiate, care vor să cunoască despre drepturile lor și serviciile disponibile.

Ce informație putem solicita?

Accesul la informații este reglementat de Legea nr. 148 privind accesul la informațiile de interes public, adoptată în anul 2023, și intrată în vigoare la începutul lui 2024, care stabilește că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la accesul la informațiile de interes public, iar furnizorii de informații¹ sunt obligați să asigure accesul la aceste informații.

Informații de interes public sunt considerate toate informațiile deținute de furnizorii de informații, indiferent de suportul de stocare (pe hârtie, în formă electronică sau în orice alt format).

Ce trebuie să reținem din această definiție? În primul rând, însuși faptul că o informație este deținută de o instituție publică o face de interes public. Asta înseamnă că nu trebuie să demonstrăm că aceasta este de interes public sau să ne justificăm interesul în această informație.

Să zicem că o companie privată a elaborat un studiu de fezabilitate pentru un proiect public și l-a transmis instituției publice care l-a comandat. Chiar dacă documentul dat este elaborat de o entitate privată, prin faptul că acesta se află în posesia instituției publice, el conține informație de interes public și trebuie pus la dispoziția solicitantului de informație, la fel ca și costul serviciilor de consultanță, felul în care a fost comandat studiul etc. Mai mult, chiar dacă autoritatea sau instituția publică nu este comanditarul studiului, ci doar una din părțile careia i-a fost transmis, aceasta oricum are obligația de a-l furniza la cerere. Mai jos vom vorbi și despre excepții, însă aceasta este regula.

Informații de interes public sunt considerate toate informațiile deținute de furnizorii de informații, indiferent de suportul de stocare (pe hârtie, în formă electronică sau în orice alt format).

---

1 Adică autoritățile instituțiile și organizațiile obligate prin lege să publice și să ofere informații la cerere.

În al doilea rând, avem acces la orice informație, și nu doar la documentele ce le conțin. Legea spune expres că furnizorii de informații nu pot refuza comunicarea informațiilor de interes public pe motiv că informațiile solicitate se găsesc în diferite documente sau pe diferite suporturi de stocare ori pe motiv că informațiile solicitate nu sunt sistematizate. Deci nu doar avem dreptul de a accesa documente, dar și de a primi răspuns la întrebarea exactă care ne interesează și la care furnizorul de informații este în capacitate să răspundă.

Putem solicita bugete, rapoarte, date despre achiziții, contracte, documente, date statistice și indicatori. Putem avea acces la diferite forme ale informației: fotografii, desene și hărți sau înregistrări audio sau video.

De exemplu, putem solicita înregistrarea video de la o ședință a unei primării (ca link online, în format CD, DVD sau veni cu stick-ul nostru la sediul instituției), datele statistice despre accidentele rutiere de pe strada sau regiunea noastră, bugetul de marketing al unei campanii informaționale făcute de instituție, salariul unui funcționar sau schița/planul noului parc care va fi revitalizat de autorități.

Legea spune expres că furnizorii de informații nu pot refuza comunicarea informațiilor de interes public pe motiv că informațiile solicitate se găsesc în diferite documente sau pe diferite suporturi de stocare ori pe motiv că informațiile solicitate nu sunt sistematizate.

Regula este că furnizorul va oferi informația în forma și prin metoda solicitată de Dvs:

- ◆ în formă electronică;
- ◆ prin poștă, pe suport de hârtie;
- ◆ examinarea în original, la sediul furnizorului;
- ◆ expunerea verbală, în cazul cererilor adresate verbal.

Totuși, în unele cazuri furnizorul poate elibera informația în altă formă decât cea solicitată – atunci când informațiile sunt disponibile în internet și pot fi comunicate printr-o referință la pagina web relevantă; dacă furnizorul nu are capacitatea tehnică de a converti informațiile în forma solicitată (de exemplu, nu le poate înscrie pe un CD, fiindcă tehnologia e oarecum depășită); atunci când convertirea în formatul solicitat implică lucru excesiv (de exemplu, scanarea unui număr impunător de pagini, care există doar în format de hârtie); comunicarea informațiilor în forma solicitată nu este posibilă din cauza unor restricții legale sau din cauza unor prevederi normative care stabilesc o altă modalitate de comunicare a informațiilor solicitate.

O inovație a legii este obligația ca furnizorul, atunci când oferă informația electronic, să o facă în format deschis – adică, care permite selectarea, copierea sau căutarea în text.

Cum solicităm informația?

Model de solicitare (vezi Anexa 1, pe ultima pagină a acestui Ghid). Acest model nu este obligatoriu, puteți alege propria formulare a cererii atât timp cât aceasta răspunde cerințelor de mai jos.

Ce trebuie să conțină o solicitare pentru ca aceasta să fie acceptată, înregistrată și să primim un răspuns:

- ◆ Numele și prenumele solicitantului – deși standardele internaționale recomandă oferirea informației și în baza cererilor anonime, legislația RM nu prevede o astfel de posibilitate, iar cererile anonime riscă să nu fie examinate. Totuși, dat fiind principiul caracterului public al informației și faptul că oricine poate solicita informație publică, furnizorii sunt încurajați să dea curs cererii atunci când solicitantul are motive de a rămâne anonim (de ex., riscă răzbunare pentru dezvăluirea practicilor corupte).
- ◆ Adresa (de e-mail, în cazul informațiilor solicitate electronic) – e o cerință obligatorie, fiindcă, altfel, furnizorul nu vă va putea răspunde. E recomandat să indicați și telefonul de contact, în cazul în care funcționarul va avea nevoie de clarificări.
- ◆ Denumirea furnizorului de informație – deși este inclusă în lista cerințelor din lege, neindicarea denumirii corecte a furnizorului nu atrage neexaminarea solicitării, respectiv e mai degrabă o recomandare practică.
- ◆ Descrierea (cât mai exactă) a informației solicitate – dacă nu specificați informația solicitată sau dacă, din conținutul cererii, nu este posibilă identificarea informației, furnizorul vă va oferi cel puțin 5 zile lucrătoare pentru a clarifica cererea și vă va acorda asistență și sprijinul necesar pentru specificarea informației;
- ◆ Modalitatea preferată de primire a răspunsului – electronică, prin poștă, la sediul furnizorului sau verbal.

Solicitarea trebuie formulată clar și punctual

O formulare corectă și bine structurată, cu o solicitare clară, care nu lasă spațiu de interpretare, poate preveni un răspuns inutil sau un refuz. Un motiv al unui răspuns necalitativ poate fi însăși solicitarea. Astfel, trebuie de solicitat informație, cifre, fapte, nume cât mai concrete. Cu cât mai multe date concrete oferim despre solicitare (anul, perioada, numele persoanelor, instituția, etc), cu atât mai detaliată va fi informația furnizată. De exemplu, dacă avem nevoie de date despre numărul de refugiați sau refugiate plasate în câmpul muncii din Moldova, pentru a nu primi în răspuns doar o cifră totală, putem cere datele dezagregate pe orașe, ocupații, luni, gen etc.

Semnarea solicitării nu este obligatorie

Solicitările de informații, fie că sunt depuse în format fizic, fie expediate pe poșta electronică a instituției, nu necesită semnătură, atât timp cât conțin numele solicitantului și modalitatea în care urmează a fi prezentată informația.

Uneori, instituțiile pot refuza accesul la informații, motivând că solicitarea expediată online nu conține semnătura electronică. În această situație, recomandăm să amintiți instituției că semnarea scrisorii nu este o cerință legală pentru solicitările de informații. Faceți referință la Articolul 16, alineatul 4 din Legea nr. 148 din 9.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public, care spune expres că „**Semnarea olografă sau electronică a cererii nu este obligatorie**”. Respectiv, furnizorul este obligat să vă ofere informația.

Semnarea documentului este o condiție de formă în cazul petiției. Despre diferențele dintre petiții și solicitările de informații am scris mai jos.

Justificarea solicitării nu este obligatorie

Deseori autoritățile solicită clarificări despre motivele din care informația este solicitată și pentru ce va fi utilizată aceasta. Este, și aceasta, o metodă de a impune o barieră accesului la informație. Pentru că Legea spune expres că solicitantul de informație „nu este obligat să motiveze sau să justifice cererea sa”, recomandarea noastră este ca aceste întrebări de clarificare să aibă un singur răspuns: „solicitantul de informație nu este obligat să își motiveze solicitarea”.

Totuși, dacă ne dorim o conlucrare eficientă cu instituția sau să ne asigurăm că primim anume informația de care avem nevoie, putem menționa că avem nevoie de date pentru a face o cercetare, un articol sau un eveniment. La fel, informațiile adiționale, de exemplu că facem un articol despre corupția dintr-o instituție sau despre o încălcare a drepturilor omului, vor semnala furnizorului că e vorba de o informație care se prezumă de a fi de interes public.

Citarea legislației nu este obligatorie, dar poate fi utilă

Recomandarea noastră este ca, pentru a aminti instituției vizate despre drepturile solicitanților de informații și obligațiile corespunzătoare ale instituției, la sfârșitul fiecărei solicitări să indicăm următorul pasaj: „Informația solicitată urmează a fi pusă la dispoziția solicitantului din momentul în care va fi disponibilă pentru a fi furnizată, dar nu mai târziu de 10 zile de la data înregistrării cererii de acces la informație (art. 19, Legea nr. 148 din 9.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public).”

Cum putem solicita informația?

Legea spune că putem solicita informația în formă electronică, prin depunerea unei cereri în scris sau prin poștă, precum și verbal (inclusiv la telefon). Așa cum nu se specifică un serviciu electronic anume, forma electronică poate include e-mail, mesageria cu paginile oficiale pe rețelele sociale, și chiar fax și sms.

Totuși, recomandarea noastră este să trimiteți solicitarea pe poșta electronică a instituției – în chiar textul mesajului sau într-un atașament – și să cereți să vă fie comunicat numărul de înregistrare a cererii (de altfel, potrivit noilor prevederi, furnizorii sunt obligați să o facă). Astfel, ne vom asigura că documentul a fost recepționat și vom putea face referire la el mai ușor în cazul în care apar neclarități.

De la cine putem solicita informații?

Putem solicita informații de la orice autoritate publică, care exercită una din cele trei puteri din stat, de la instituțiile publice, dar și de la alte organizații și instituții care dispun de informații oficiale de interes public și/sau sunt finanțate de la bugetul de stat, de la companii de importanță strategică, asociații profesionale din domeniul justiției și chiar de la partidele politice. Legea prevede următorii furnizori de informații publice:

- ◆ Autoritățile publice centrale (Guvernul, Parlamentul, Președinția, instanțele de judecată care exercită autoritatea judecătorească, ministerele, agențiile guvernamentale, etc.)
- ◆ Autoritățile publice locale (primari și consilii locale, consilii raionale și președinți de raion);
- ◆ Instituțiile publice centrale și locale (spitale, școli, universități, biblioteci, etc.);
- ◆ Întreprinderile de stat (lista poate fi găsită pe site-ul Agenției Proprietății Publice - app.gov.md) și întreprinderile municipale (pentru Chișinău lista poate fi găsită pe site-ul municipalității - chisinau.md);
- ◆ Persoane juridice private, controlate de autorități sau instituții publice (de. ex., societăți pe acțiuni în care statul deține pachetul majoritar);
- ◆ Persoanele juridice private care prestează servicii publice, inclusiv de gospodărie comunală (alimentare cu apă, energie termică, canalizare, etc) sau servicii de decontare (de calcul, emitere, distribuire a facturilor pentru serviciile comunale și de perceperea plăților);
- ◆ Întreprinderile energetice în domeniul gazelor naturale, al energiei electrice sau al energiei termice;
- ◆ Asociațiile profesionale și organele de autoadministrare, constituite prin lege, ale profesiilor din sectorul justiției;
- ◆ Partidele politice.

*Toate aceste entități sunt numite furnizori de informație.

Trebuie să solicităm informațiile necesare de la instituțiile relevante. Totuși, nu este nevoie să cunoaștem exact denumirea subdiviziunii din instituția respectivă în competența căreia se află informația în cauză. De exemplu, dacă avem o întrebare despre reparația unei porțiuni de drum sau trotuar, sau iluminarea stradală din orașul Chișinău, pe o stradă din sectorul Buiucani, nu trebuie să căutăm direcția, pretura sau întreprinderea responsabilă de problemă, dar putem expedia solicitarea pe adresa primăriei, care, la rândul său, prin lege, trebuie să o redirecționeze instituției relevante din subordinea sa.

Totuși, dacă avem nevoie de date de la două instituții distincte (de ex., două ministere), e mai bine să le trimitem separat.

În ce limbă putem solicita să ne fie furnizate informații?

Articolul 21 din lege prevede că informațiile de interes public sunt comunicate solicitantului în limba în care sunt disponibile. Totuși, potrivit standardelor internaționale (de exemplu, Articolul 5 din Convenția de la Tromsø), autoritatea publică trebuie să acorde asistență solicitantului, în măsura posibilităților rezonabile. Similar, principiul facilitării accesului la informațiile de interes public din lege prevede că furnizorii de informații trebuie să ofere asistență solicitanților, în special celor cu necesități speciale, la depunerea cererilor, la primirea și înțelegerea răspunsului. Astfel, în cazul în care nu cunoaștem limba în care sunt prezentate informațiile sau nu înțelegem conținutul documentului solicitat, furnizorul de informații poate să ne asigure asistență de bază în înțelegerea informației, de exemplu să ofere un rezumat într-o limbă pe care ambele părți o înțeleg. Asta însă nu înseamnă că furnizorul este obligat să ofere o traducere completă a informației, mai ales în cazurile când acest lucru e costisitor sau implică un efort excesiv.

O altă soluție este să utilizăm platformele de traducere online (de exemplu, Google Translate, care este gratuit). În acest caz este important ca informațiile să fie prezentate în format electronic, cu posibilitatea de selectare și copiere. În acest sens, ne este util Articolul 10, alineatul 5 din Lege care prevede că „informațiile de interes public publicate și puse la dispoziția solicitanților trebuie să fie oferite în format deschis”. Putem atenționa asupra acestei prevederi atunci când solicităm informația.

Mai mult ca atât, în anumite situații legea prevede obligația de a oferi anumite informații într-o limbă accesibilă. Legea azilului, de exemplu, prevede dreptul solicitanților de azil, beneficiarilor de protecție internațională sau protecție temporară de a fi informați în scris, într-o limbă pe care o înțeleg sau pe care se presupune în mod rezonabil că o înțeleg despre drepturile și obligațiile pe care le au.

Același principiu al facilitării accesului la informație presupune că furnizorul de informații va face eforturi pentru ca informația să fie accesibilă și pentru cei din noi cu necesități specifice – de exemplu, persoanelor cu deficiențe de auz sau văz – oferind informația în formă grafică sau auditivă.

Principiul facilitării accesului la informațiile de interes public din lege, prevede că furnizorii de informații trebuie să ofere asistență solicitanților, în special celor cu necesități speciale, la depunerea cererilor, la primirea și înțelegerea răspunsului.

Notă: Recent a fost lansat un serviciul care permite persoanelor cu deficiențe de auz să folosească interpretarea în limbajul mimico-gestual, în format de videoconferință. Aplicația se numește „DEAF Info Center” și poate fi descărcată de pe App Store sau magazinul Google Play.

Cât timp vom aștepta răspunsul la o solicitare?

Conform legislației, furnizorul trebuie să ne ofere informația imediat ce aceasta este disponibilă, dar nu mai târziu de 10 zile (se are în vedere zilele calendaristice) din momentul înregistrării solicitării. Dacă informația este disponibilă mai devreme, ea trebuie să ne fie prezentată mai devreme. Termenul de examinare a solicitării poate fi prelungit cu alte 7 zile, însă doar dacă cererea este complexă sau se solicită un volum mare de informații, care necesită timp suplimentar pentru prelucrare. Autorul cererii va fi informat despre orice prelungire a termenului de furnizare a informației și despre motivele acesteia, în caz contrar prelungirea nu va avea efect.

De exemplu, atunci când solicităm bugetul anual al unei localități, această informație trebuie să fie disponibilă autorităților și trebuie să ne fie furnizată imediat, fără așteptarea celor 10 zile. Atunci când cerem informații privind segmente de date sau documente care necesită o compilare a informației de către autorități, atunci termenul de așteptare maxim este unul rezonabil, iar în cazul unor informații care necesită proceduri adiționale de sinteză și analiză termenul poate fi prelungit (cu argumente, aduse la cunoștința solicitantului).

În ce cazuri poate fi limitat accesul la informație?

Există câteva modalități prin care putem fi limitați în accesul la informații: cererea poate fi respinsă, refuzată sau satisfăcută doar parțial.

Furnizorul este în drept să ne respingă cererea doar dacă:

- ◆ nu deține informația solicitată și nu cunoaște dacă aceasta se află în posesia unui alt furnizor;
- ◆ furnizorul de informații a oferit deja un răspuns pe exact același subiect aceluiași solicitant (furnizorul va face referire la numărul și data răspunsului oferit anterior);
- ◆ autorul cererii nu a indicat numele sau adresa (electronică) la care așteaptă răspunsul și cererea nu a fost înregistrată.

Însă, dacă furnizorul nu deține informația solicitată, dar cunoaște că aceasta se află la alt furnizor, acesta va readresa cererea celui alt furnizor, în termen de 5 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, cu informarea solicitantului.

Dacă răspunsul întârzie sau nu e oferit deloc, aceasta se consideră tot respingere. Orice respingere nejustificată a cererii constituie încălcare și poate fi atacată în judecată.

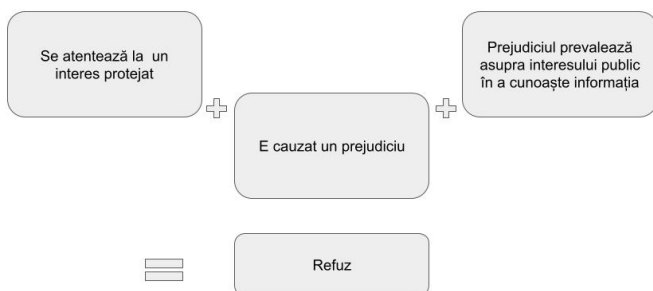
Dacă furnizorul nu are motive de a respinge cererea, dar consideră că informația este cu accesibilitate limitată (adică nu poate fi dezvoltată), acesta poate refuza să comunice informațiile.

Informații cu accesibilitate limitată sunt cele care, dacă ar fi dezvoltate, ar aduce un prejudiciu:

- ◆ siguranței publice;
- ◆ relațiilor internaționale;
- ◆ prevenirii sau descoperirii infracțiunilor ori contravențiilor;
- ◆ efectuării urmăririi penale;
- ◆ desfășurării procedurii administrative sau judiciare - de exemplu, unele probe într-un dosar sau procedură în derulare;
- ◆ protecției datelor cu caracter personal;
- ◆ drepturilor de proprietate intelectuală;
- ◆ secretului comercial.

Pur și simplu citarea unui domeniu de mai sus nu e suficient. Pe lângă aceasta, furnizorul trebuie să se asigure că prejudiciul adus prevalează în raport cu interesul public în accesarea informației.

Testul proporționalității și al interesului public

În unele cazuri este clar că interesul public în dezvoltarea informației ar trebui să prevaleze. Legea chiar ne dă o listă (la articolul 9, alineat 3) a categoriei de informații care se prezumă că interesul public prevalează și anume cele despre:

- ◆ încălcările grave ale drepturilor omului;
- ◆ actele de corupție și conflicte de interese;
- ◆ achizițiile publice ilegale;
- ◆ amenințările grave la viața sau sănătatea persoanelor;
- ◆ prejudicierea mediului înconjurător;
- ◆ domenii esențiale de care sunt legate politici publice sau pe marginea cărora sunt desfășurate consultări publice;
- ◆ discriminare.

Pe lângă aceasta, în practică se folosesc și alte criterii de estimare a „greutății” interesului public. Se consideră că interesul public este cu atât mai sporit:

- ◆ Cu cât mai multe discuții în societate sunt despre subiectul dat;
- ◆ Cu cât problema afectează un număr mai mare de oameni;
- ◆ Cu cât mai mulți bani sunt în joc;
- ◆ Cu cât mai sus-puse sunt persoanele implicate;
- ◆ Un alt criteriu este timpul – cu cât mai mult timp trece cu atât mai puțin importantă e secretizarea.

Funcționarul responsabil de solicitarea noastră va trebui să decidă, ținând cont de cele de mai sus, dacă trebuie sau nu să vă ofere informația care la prima vedere e cu acces limitat. Este important că, în cazul în care refuză divulgarea informației, răspunsul trebuie să conțină **temeiul și motivarea refuzului** – adică să spună expres ce prejudiciu este adus prin divulgarea informației și de ce acesta prevalează asupra interesului public. Refuzul trebuie să fie semnat de conducătorul autorității/instituției/organizației respective sau de o persoană delegată de acesta.

În cazul în care numai o parte din informațiile solicitate [REDACTED] sunt cu accesibilitate limitată, [REDACTED] furnizorul va refuza parțial cererea, [REDACTED] fiind obligat să comunice acele informații la care accesul nu este limitat.

Ce facem dacă nu primim răspuns, primim un refuz sau cererea este respinsă?

Atacăm în judecată

Când nu am primit un răspuns, am primit un refuz neîntemeiat, un răspuns incomplet sau altă informație decât cea solicitată, putem contesta acțiunile și inacțiunile furnizorului de informație în instanța de judecată.

Procesul începe cu depunerea unei cereri de chemare în judecată, în care trebuie să descriem problema (informația solicitată, răspunsul primit sau lipsa de răspuns) și să aducem argumentele juridice care motivează această cerere (care prevederi ale legii, descrise mai sus, au fost încălcate). Cererea trebuie depusă în decurs de 30 de zile de la data comunicării răspunsului furnizorului de informații. Totuși, dacă însă furnizorul de informații întârzie cu răspunsul sau nu oferă niciun răspuns, putem contesta acest fapt în decursul unui an de la data expirării termenului.

Dacă dispuneți de semnătură electronică, puteți expedia cererea și anexele acesteia în judecată în format electronic, pe adresa de e-mail a instanței. Adresele pot fi găsite pe portalul instanțelor de judecată: <https://instante.justice.md>

Dacă nu aveți timp sau nu doriți să participați pe durata întregului proces de judecată, puteți să fiți reprezentat/ă de un/o avocat/ă. În cazul în care nu dispuneți de resurse pentru avocat/ă, aveți posibilitatea de a solicita asistență juridică gratuită prin intermediul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat <https://cnajgs.md/ro/>

Potrivit noilor reglementări cauzele de contencios administrativ privind accesul la informațiile de interes public **se examinează și se soluționează în procedură scrisă**. Adică, nu va trebui să mergeți la ședințele de judecată, decât dacă solicitați să fie organizată o ședință publică (și judecătorul acceptă), fie judecătorul singur dispune citarea participanților la proces. Puteți solicita examinarea cauzei în ședință publică, dacă considerați că subiectul este complex și vă veți putea argumenta și proba poziția mai bine într-o dezbatere pe viu.

Important, instanța are **cel mult 3 luni de la data acceptării acțiunii** pentru soluționarea acesteia, însă poate prelungi acest termen cu încă 3 luni dacă există temeuri rezonabile (cauza este complexă, necesită examinarea unui număr mare de probe, etc.)

Pe durata procesului, în secțiunile „Agenda ședințelor” și „Hotărârile instanței” de pe pagina instanței respective veți putea monitoriza rezultatul ședinței de judecată, inclusiv să luați cunoștință cu hotărârea instanței.

Pe lângă constatarea încălcării dreptului accesului la informații, puteți solicita instanței obligarea eliberării informației și repararea prejudiciului moral și material, precum și încasarea altor cheltuieli suportate de Dvs, precum: cheltuielile de transport sau asistență juridică.

În cazul în care nu sunteți de acord cu hotărârea pronunțată de către instanță, puteți să o atacați cu apel. Procedura și termenele de soluționare a apelului sunt aceleași – în scris și în maxim 3 luni. Deciziile instanței de apel **nu se supun recursului**, fiind definitive și irevocabile de la pronunțare.

Punem presiune

Dacă nu dorim să inițiem un proces judiciar, fie soluția instanței ni se pare incorectă, iar informația solicitată este una cu adevărat importantă, putem pune presiune publică asupra furnizorului pentru publicarea informației. În acest scop, putem sesiza mass-media, ONG-urile relevante, comunitatea diplomatică și cetățenii pentru a semnala încălcarea dreptului la informații.

Putem iniția un apel public sau petiție, face campanii pe rețelele sociale sau acțiuni publice.

Ce facem dacă întâlnim obstacole în procesul accesului la informații?

În continuare, am rezumat câteva situații des întâlnite prin care este îngreunată furnizarea informațiilor oficiale și de interes public. Acestea sunt însoțite de descrieri de atitudini pe care le putem adopta în comunicarea cu instituțiile publice, pentru a reuși să obținem răspuns la solicitarea noastră.

1. Dacă ni se refuză obținerea unui răspuns

Un refuz trebuie să fie motivat și argumentat clar și semnat de conducătorul instituției (sau o persoană delegată de acesta). În caz contrar, instituția comite un abuz și încalcă unul din drepturile de bază ale omului.

Dacă refuzul este unul nefondat, putem ataca decizia instituției după modelul descris mai sus.

2. Dacă ni se cer sume de bani pentru informație

Informația de interes public este un bun public care aparține tuturor. Respectiv, accesul la informații se face fără plată, gratuit, în majoritatea cazurilor. Legea stabilește că nu se vor percepe plăți pentru:

- a) furnizarea informației în formă electronică;
- b) expedierea sau eliberarea pe suport de hârtie a informației volumul căreia nu depășește 20 de pagini;
- c) examinarea informației în original, la sediul furnizorului de informații;
- d) expunerea informației în formă verbală, în cazul cererilor adresate verbal.

Practic, se taxează doar costul imprimării/hârtiei. Dacă volumul informației, eliberată pe suport de hârtie, depășește 20 de pagini, furnizorul de informații are dreptul să solicite o plată de un leu pentru fiecare pagină adițională.

Suplimentar, puteți fi taxat pentru înregistrarea pe un alt suport decât electronic și hârtie, dar nu mai mult decât costurile pentru reproducere și expediere.

Regula generală este că plățile pentru comunicarea informațiilor de interes public nu pot depăși cheltuielile efective suportate de furnizorul de informații.

3. Dacă am primit informații incomplete sau eronate după ce am plătit

În cazul în care, după ce am plătit taxele instituției, am primit un răspuns fără informația solicitată, putem cere repetat de la furnizor completarea informației în mod gratuit.

Dacă în urma cererii de a completa informația, instituția așa și nu a revenit cu un răspuns suficient, putem considera că ni s-a respins cererea de acces la informație și ataca în instanță.

4. Dacă ni se oferă un răspuns general fără informația cerută

O metodă populară de sabotare a mecanismului de acces la informația de interes public este și oferirea răspunsurilor generale, cu o simplă citare a legislației, părți ale sau incomplete. Acestea doar bifează birocratic faptul că instituția a răspuns solicitării.

Un răspuns general nu trebuie acceptat. Putem fie cere de la instituție un răspuns complet, cu indicarea neajunsurilor, fie să urmăm pașii de sesizare a abuzului descriși mai sus.

5. Dacă ni se spune că solicitarea noastră este o petiție

Unele instituții refuză să ne ofere răspuns, invocând prevederile Codului Administrativ referitor la petiție: solicitarea nu a fost semnată sau imposibilitatea adresării în formă verbală. Pe scurt, conform art. 9 din Cod, prin petiție se înțelege **orice cerere, sesizare sau propunere adresată unei autorități publice de către o persoană fizică sau juridică**. Din definiție, înțelegem că solicitarea unei informații este o formă specială de petiție reglementată de o lege specială – Legea privind accesul la informațiile de interes public. În caz de conflict între o lege sau prevedere generală și una specială, trebuie să se aplice cea specială.

Astfel, urmează să ne repetăm demersul și să informăm instituția despre faptul că solicitarea de informații nu este o petiție. Dacă instituția, totuși, refuză să ofere un răspuns, aceasta comite un abuz, care trebuie raportat, urmând metodele de atac evidențiate în prima parte a secțiunii.

Pentru a înțelege mai bine diferența dintre solicitările de informații și petiții, am analizat în tabelul de mai jos ce spune legea.

	Petiție	Cerere de informație
Ce se solicită?	O acțiune sau inacțiune a autorității publice: adoptarea unei decizii, confirmarea unui drept, etc.	Un document existent, o informație
Legea aplicabilă	Codul Administrativ	Legea privind accesul la informațiile de interes public
Termenul de examinare	Maxim 30 zile	Maxim 10 zile
Termenul de prelungire a examinării	15 zile din motive justificate; 90 de zile în mod excepțional	7 zile (justificat)
Necesitatea aplicării semnăturii	Da	Nu
Posibilitatea adresării în formă verbală	Nu	Da
Modalitatea de contestare	Procedură prealabilă obligatorie (sesizarea autorității publice)	Direct în instanța de judecată

Tabel: Diferența dintre petiție și solicitare de informații.

6. Dacă este târăgănat timpul de răspuns, iar instituțiile fac ping-pong între ele

Termenul maxim de furnizare a informației este de 10 zile. Dacă nu ne-a fost furnizat un răspuns la expirarea termenului și nu ni s-a comunicat despre refuzul la solicitare, instituția comite un abuz. În acest caz, putem merge în instanța de judecată.

ANEXA 1: Model de cerere de informație de interes public

Nr. (opțional)

Către _____

Data _____

De la _____

Cerere de informație

Conform Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, solicit următoarele informații de interes public:

1. _____
2. _____
3. _____

Pentru eficientizarea procesului, dar și utilizarea rațională a resurselor publice, rog ca informația solicitată să fie expediată în format electronic / fizic, la adresa _____ . Pentru mai multe detalii, mă puteți contacta la nr. de telefon _____ .

Vă mulțumesc anticipat pentru colaborare în vederea transparentizării activității administrației publice și informării locuitorilor.

Informația solicitată trebuie pusă la dispoziție din momentul în care va fi disponibilă pentru a fi furnizată, dar nu mai târziu de 10 zile de la data înregistrării cererii de acces la informație (art. 19, Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public).

(Opțional, în cazul cererilor depuse electronic) Totodată, în temeiul art. 15, alin. 2, solicit comunicarea numărului și datei înregistrării cererii.

Cu respect,

---

centrul de —
— politici și
- reforme —